

An Overlooked Poem of Muhammed Vahyî Efendi: Silsile-Nâme of Sünbülüyye

Hatice Tüfekci^{1,a,*}

¹ Institute of Social Sciences, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

Acknowledgement

This study was produced from the author's master's thesis, which is being prepared within the scope of Sivas Cumhuriyet University Social Sciences Institute.

History

Received: 31/05/2022

Accepted: 11/06/2022

ABSTRACT

As well as that means as a mystical term ; “the chain of individuals who convey a master of the tarikat leader, and from there to the Prophet Muhammed” the word of Silsile-name that derived from the words of silsile, reproduced from the Arabic word that meant chain, what is chained, the order in which successive things occur, kinsfolk, seed plot, scale that showing the lineage of a famous person, etc., and “name” which meaning “letter, writing and book” in Persian. Silsila-names, which first emerged as a result of the necessity of a chain of transmission in Islamic sciences such as hadith, tafsir and fiqh in Islamic culture, are also important in terms of showing that the sects that started to form after the 13th century were uninterruptedly connected to the Prophet.

In our literature, the silsile-names, which were written in three ways as verse, prose or verse-prose, were the subject of calligraphers, caliphs, sultans, prophets and exclusively tarikat in terms of content. One of them is the line-nâme of the poet with the pseudonym Vahyî, which is located in the Istanbul Metropolitan Municipality Atatürk Library, Osman Nuri Ergin Manuscripts Department in number 342. This verse, which has the characteristics of a masnavi in terms of form and a silsile-name in terms of genre, gives the lineage of the Sünbülüyye Sect in terms of content. It was seen that this poem was not included in the master's and doctoral thesis studies on the divan of Muhammed Vahyî, and as a result of the literature review, no information was found that Vahyî Efendi had such a poem. It is only mentioned in Suat Donuk's article named "Sayyid Ahmed Cezbî's Câmiü's-Silsile". Thereupon, the missing information about the text was completed and the errors were corrected and a transcriptional translation was tried to be presented. In this study, firstly the concepts of silsile and silsile-name were emphasized, verse silsile-names were discussed, and after giving brief information about the life and works of the Sünbülüyye branch of the Halvetiyye Sect and Muhammed Vahyî Efendi, the library record "Silsilename-i Sünbülüyye/Vahyî Mehmed Efendi (d. 1130 A.H.)", it was determined whether the work belonged to Muhammed Vahyî Efendi or not; then, the masnavi titled "Silsile-nâme-i Sünbülüyye Eş-Şeyh Muhammed Vahyî vü Kıddise Sirrihu", which is the main subject of the study, was examined in terms of form and content, and the transcribed translation text was presented.

Keywords: Muhammed Vahyî, Silsile, Silsile-nâme, Silsile-name in the form of Poem, Sünbülüyye Sect.

Muhammed Vahyî Efendi'nin Gözden Kaçmış Bir Manzûmesi: Sünbülüyye Silsile-Nâmesi

Bilgilendirme

#Bu çalışma yazarın Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü kapsamında hazırlanmakta olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Süreç

Geliş: 31/05/2022

Kabul: 11/06/2022

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

ÖZ

Zincir, zincirleme olan şey art arda meydana gelen şeylerin meydana getirdiği sıra; soysop; meşhur bir kimsenin silsilesini gösteren cetvel, vs. anlamlarına gelen Arapça, “silsile” kelimesi ile Farşça, “mektup, yazı, kitap” anlamına gelen “nâme” kelimelerinden türemiş bir terim olan silsile-nâme, tasavvufî bir terim olarak ise; “bir müridi tarikat pirine, oradan da Hz. Peygamber’e (as) müteselsilin ulaştırılan şahıslar zinciri.” anlamına gelmektedir. İslâmî ilimlerde bir rivayet zinciri zorunluluğu sonucu ortaya çıkan silsile-nâmeler, XIII. yüzyıldan sonra teşekkül etmeye başlayan tarikatların silsilelerini kesintisiz bir şekilde Hz. Peygamber’e bağlandığını göstermesi bakımından da önem arz etmektedir.

Edebiyatımızda manzum, mensur veya manzum-mensur olmak üzere üç şekilde kaleme alınan silsile-nâmeler, muhteva bakımında da hattat, halife, padişah, peygamber ve münhasıran tarikat silsilelerini konu edinmiştir. Bunlardan biri de İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları Bölümü, 342 numaralı mecmuada yer alan Vahyî mahlaslı şairin silsile-nâmesidir. Şekil bakımından mesnevi, tür bakımından silsile-nâme özelliği taşıyan bu manzume muhteva bakımından da Sünbülüyye Tarikatı'nın silsilesini vermektedir. Muhammed Vahyî'nin divânı üzerinde yapılan yüksek lisans ve doktora tezi çalışmalarında bu manzumenin yer almadığı görülmüş ayrıca literatür taraması sonucunda da Vahyî Efendi'nin böyle bir manzumesi olduğuna dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu eserden sadece Suat Donuk'un "Sayyid Ahmed Cezbî'nin Câmiü's-Silsile Adlı Silsile-nâmesi" isimli makalesinde bahsedilmiştir. Bunun üzerine metinle ilgili daha önce verilen eksik bilgiler tamamlanıp, hatalar giderilerek transkripsiyonlu şekli sunulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada önce silsile ve silsile-nâme kavramları üzerinde durulmuş, manzum silsile-nâmeler ele alınmış ve Halvetiyye Tarikatı'nın Sünbülüyye kolu ile Muhammed Vahyî Efendi'nin hayatı ve eserleri hakkında kısaca bilgi verildikten sonra kütüphane kaydı "Silsilename-i Sünbülüyye/Vahyî Mehmed Efendi (ö. 1130 H.)" olan eserin Muhammed Vahyî Efendi'ye ait olup olmadığı tespit edilip, ardından çalışmanın asıl konusu olan "Silsile-nâme-i Sünbülüyye Eş-Şeyh Muhammed Vahyî vü Kıddise Sirrihu" başlıklı mesnevi şekil ve muhteva açısından incelenmiş, transkripsiyonlu çeviri metni sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Muhammed Vahyî, Silsile, Silsile-nâme, Manzum Silsile-nâme, Sünbülüyye.

^a haticefueki69@gmail.com

^{id} <https://orcid.org/0000-0001-7206-9937>

Giriş

Silsile-nâme; “zincir, zincirleme olan şey; art arda meydana gelen şeylerin meydana getirdiği sıra; soysop, ocak; babadan oğula sıra ile yazılarak meydana gelen kuşak, soy defteri, “meşhur bir kimsenin silsilesini gösteren cetvel”¹; “rütbe ve mevki yönünden bir sınıf içindeki derecelenme”²; anlamlarına gelen Arapça, “silsile” kelimesi ile Farşça; “mektup, yazı, kitap, ameller defteri”³, “bir şeyden haber veren vesika”⁴ anlamına gelen “nâme” kelimelerinden türemiş bir terimdir.

Tasavvufî bir terim olarak ise; “bir mürşidi tarikat pîrine, oradan da Hz. Peygamber’e (as) müteselsilin ulaştıran şahıslar zinciri.”⁵; “bir tarikata veya çeşitli tarikatlara ait silsilelerdeki isimlerin geniş olarak anlatıldığı eserlere”⁶ de silsile-nâme adı verilmiştir. Silsile-nâmeler seçere, tomar ve ensâb olarak da isimlendirilmektedir.⁷

Bu tanımlardan yola çıkarak ve edinilen ek bilgilere dayanarak edebî bir terim olarak silsile-nâme; “tarikatta, sanatta, çeşitli ilimlerde ve meslek gruplarında icazet yoluyla aktarılan silsileyi oluşturan isimlerin, kronolojik sıraya göre aktarıldığı ve kimi zaman bunlara menakıbları, hal tercümeleri veya hilyeleri de eklenerek yazılan manzum ve mensur eserlere *silsile-nâme* denilmektedir, şeklinde genel bir tanım yapılabilir.

Silsile, bir ilmin sıhhatini ve geçerli bir yolla aktarımını mümkün kılan, sahteciliğin ve yalancılığın önüne set çeken, ehil olmayan kimselerin iddialarını çürüten bir dayanak ve aynı zamanda o ilmin ve sanat dalının büyük bir mirası barındırdığının işareti olarak kabul edilmiştir.⁸ Tasavvufta ise, tasavvufî eğitim bir arada bulunma sûretiyle meydana in’ikâs yoluyla gerçekleştiği, hâl ve duyguların transferi demek olduğu için, mürşit ve rehber ihtiyacı gösterir. Bu ilmin Hz. Peygamber’in (s.a.v) manevî otoritesinin devamı şeklinde bir özelliğe sahip olması, bu yolun rehberlerinde manevî bir silsile aranmasını zarûf kılmıştır.⁹ Böyle bir zincir olmadığı takdirde o kişiden mürşid olmaz. Çünkü ilâhî feyzin kesinti olmaksızın gelebilmesi kaynakla irtibatlı olmasına bağlıdır. İsmail Hakkı Bursevî silsileyi mürşitle peygamber arasında mânevî ve rûhânî bir nikah olarak görmüş, ilâhî olgunluğun aşılmasının ancak bu sayede gerçekleşeceğine inanmıştır.¹⁰

Silsile, İslam kültüründe ilk olarak tefsir, hadis ve fıkıh gibi İslâmî ilimlerde bir rivayet zinciri zorunluluğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bilhassa hadis ve tefsir ilmine dair fikir ve görüş nakledenler, bu fikir ve görüşlerini genelde ashab yoluyla Hz. Peygamber’e isnada önem verdiğinden,¹¹

silsile zincirinin ortaya konmasına ve isnad usulünün kullanılmasına vesile olmuştur.

Hadis ilminde isnad, “hadisi nakleden râvileri rivayet sırasına göre zikrederek hadis metnini ilk söyleyenine ulaştırmak” anlamına gelmektedir ve hadislerin aslına uygun naklini engelleyen uydurma tehlikesine karşı alınan en önemli tedbirdir. Isnad’ın kaynağı olarak da İslâm tarihinde “el-fitnetü’l-kübrâ” diye tanımlanan Hz. Osman’ın 18 Zilhicce 35 (17 Haziran 656) tarihindeki şehadetiyle başlayıp Hz. Ali’nin halife olması üzerine patlak veren Cemel Vak’ası ve Sıffin Savaşı ile süren gelişmeler sonucunda etkisi günümüze kadar devam eden siyasî ve itikadi gruplaşmalar oluşmaya başlaması gösterilir. Siyasî grupların mensuplarından bazı kimseler kendi görüşlerini destekleyen, karşı tarafın düşüncelerini yeren hadisler uydurmuşlar. Bunun üzerine İslâm âlimleri hadis uydurma faaliyetini engellemek amacıyla tedbir alma ihtiyacı duymuşlardır. Muhammed b. Sîrîn’in (ö. 110/728) “Önce isnad sormuyorlardı, fitne olayı meydana gelince râvilerin isimlerini söyleyin demeye başladılar. Bu suretle sünnet ehlinin hadisleri alınır, bid’at ehlinin ise terk edilirdi” şeklindeki haberi, fitne olayından sonra ortaya çıkan uydurma faaliyetlerine karşı tedbir olarak isnadın uygulanmaya başladığını göstermektedir.¹² Bu sebepten de İslâm alimleri dinin temelini oluşturan naklî ilimlerin tamamen, diğer ilimlerin de çoğunlukla silsileye dayanıyor olması sebebi ile silsilenin vazgeçilmezliği üzerinde görüş birliğine varmışlar, başta hadis olmak üzere tüm ilimlerde silsileyi ilmin ayrılmaz bir parçası olarak kabul etmişlerdir.¹³ Bu minvalde tasavvufî ekollerde hadiste sened ne ise tasavvufta silsile odur.¹⁴

Tüm bu sebeplerden ötürü başta hadis ilmi olmak üzere, siyer ve magâzî ilmi, tefsir, fıkıh, kelam, tasavvuf ve diğer dini ilimler eserlerinde silsileye yer vermişlerdir. Bunun yanında din ilimleri için alet vazifesi gören edebiyat, tarih, lügat, nahiv, şiir vb. ilimlerle hikmetli sözlerin, atasözlerinin naklinde, Müslümanlar arasında neşet eden tıp ve benzeri ilimlerde, zanaatkarların mesleklerini sergilediği ve aktardığı işleme, terzilik gibi iş kollarında ve esnaf birliklerinde, sanatkarlarının hünerlerini gösterdikleri ve öğrettikleri hat, musikî, hitabet ve benzeri alanlarda da silsile kullanılmıştır.¹⁵

Tarikatler de kendilerini Hz. Peygamber’e (s.a.v.) nisbet edebilmek için silsile-nâmeler meydana getirmişlerdir. Bu yolda bilinen ve meşhur iki isnad şunlardır:

¹ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük*, Aydın Kitabevi Yay., Ankara, 2010, s.1112

² Necdet Tosun, “Silsile”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/silsile> (Erişim Tarihi: 25.04.2022)

³ Mehmet Kanar, *Farşça-Türkçe Sözlük*, SAY Yay., İstanbul, 2019, s.914

⁴ Muhiddin Usta, “Tabibzâde Mehmed Şükrî Efendi ve Silsilenâme-i Süfiyye İsimli Eseri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, s.10

⁵ Ömer Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, Akçağ Yay., Ankara, 2015, s.206

⁶ Tosun, “Silsile”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/silsile>

⁷ Usta, “Tabibzâde Mehmed Şükrî Efendi ve Silsilenâme-i Süfiyye İsimli Eseri”, s.10

⁸ Usta, “Tabibzâde Mehmed Şükrî Efendi ve Silsilenâme-i Süfiyye İsimli Eseri”, s.8

⁹ H. Kâmil Yılmaz, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, Ensar Yay., İstanbul, s.367

¹⁰ Ömer Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.206-207

¹¹ H. Kâmil Yılmaz, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, Ensar Yay., İstanbul, 2020, s.367-368

¹² Ahmet Yücel, *Hadis Tarihi*, İFAV Yay., İstanbul, 2021, s.39-41

¹³ Usta, “Tabibzâde Mehmed Şükrî Efendi ve Silsilenâme-i Süfiyye İsimli Eseri”, s.11

¹⁴ Ömer Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.206

¹⁵ Usta, “Tabibzâde Mehmed Şükrî Efendi ve Silsilenâme-i Süfiyye İsimli Eseri”, s.12

- Bilinen en eski isnad, Huldî'ye (v.348/m.960) aittir. Şu halkalarla Peygamber Efendimize ulaşır; el-Cüneyd, el-Sakatî, Ma'ruf el-Kerhî, Ferkad, Hasan el-Basrî, Enes bin Malik. Kısa bir süre sonra da el-Dakkak (405/m.1014) tarikat silsilesini Ma'ruf el-Kerhî'den önce Davud el-Tâî'yi dördüncü sıraya koyarak aynı isimlerle yinelemiştir.
- Klasik isnad ise milâdî üçüncü asırdan itibaren tespit edilen isnaddır. Bu tarihten sonra, bütün büyük tarikatlar tarafından kabul edilen bu isnad ise şöyledir: el-Cüneyd'den itibaren Davûd el-Tâî, Habîb el-Acemî, Hasan-ı Basrî ve Hz. Ali (r.a.).¹⁶

Tarikatlarda şeyhten şeyhe ulaşarak tarikat pirine, ondan da yine şeyhten şeyhe, böylece Hz. Peygamber'e kadar ulaşır. Bununla ilgili olarak mutasavvıflar, silsilenin nikâh-ı manevî olduğunu, nasıl nikah ile insanların nesli, meşrû bir şekilde devam ediyorsa, manevi nikah tabir ettikleri silsileyle de tarikat geleneğinin devam ettiğini söylerler. Böyle bir zincirle Hz. Peygamber'e bağlı olmayan şahsın, tarikat bünyesinde irşada ehliyeti kabul edilmediği gibi, manen yetişmesi ve gelişmesi de mümkün değildir.¹⁷

Tasavvuf ricâli silsile geleneğine aşırı ihtimam göstermiştir. Hemen her tarîkatın kendisini Hz. Peygamber'e (s.a.v.) dayandıran bir silsilesi mevcut olup bunlar hakkında pek çok eser yazılmıştır. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) soyundan gelenlerin içinde bulunduğu isnad "silsile-i zeheb/altın silsile" "silsile-i sâdât/seyyidler silsilesi" diye adlandırılmıştır.¹⁸ Bu bağlamda Hz. Peygamber'den günümüze kadar devam eden başlıca iki silsile vardır. Bunlardan biri Hz. Ebûbekir (r.a) diğeri de Hz. Ali vasıtasıyla Hz. Peygamber'e (s.a.v) ulaşır. Diğer sahâbîlere ait silsileler, zaman içinde munkarız olmuştur.¹⁹

İşlevi itibari ile büyük halk kitlelerine tesir eden tasavvuf ehlini, kontrol ve belli bir düzen içerisine çeken tasavvuf silsileleri önceleri sözlü olarak, daha sonra icâzetenâmeler ve müstakil eserlere dercedilmiştir. XVIII. yy.'dan itibaren tasavvuf silsilelerinin teşekkül hakkında yeni görüşler öne sürülmüş ve müstakil silsile-nâmeler kaleme alınmıştır.²⁰

Söz konusu silsile-nâmeler farklı yollarla kaleme alınmıştır. Manzum²¹, mensur²² silsile-nâmeler dışında

çizgi²³, cedvel, madalyon, resimli ve tablo²⁴ gibi farklı şekillerde kaleme alınan silsile-nâmeler ile sadece isimlerin²⁵ bulunduğu silsileler de bulunmaktadır. Resimli²⁶ ve madalyon/daire²⁷, silsilelerin çoğu hanedan silsilelerinden oluşmaktadır.

Bazı yazarlar tarikat silsilesini mürşitlerin yaşam bilgileriyle veya menkıbeleriyle birlikte vermiş, böylece silsile-nâmeyi şeyhlik izin belgesinden biyografik bir esere çevirmiştir.²⁸ Bazı müellifler ise, silsileyi daha geniş bir çerçeveye alarak silsileye dahil olan kişilerin sırayla önce hilyelerini sonra menakıplarını vermiştir.²⁹

Silsileler önceleri muhtemelen şifahi yolla aktarılmış, daha sonra köklü tarikatların kurulmaya başlandığı VI. (XII.) yüzyıldan itibaren yazıya geçirilmiştir. Tasavvuf tarihinde bilinen ilk silsile, Ca'fer el-Huldî'yi (ö. 348/959) Resûl-i Ekrem'e ulaştıran silsiledir. Kübreviyye tarikatının kurucusu Necmeddîn-i Kübrâ'nın (ö. 618/1221), müridi Radiyyüddin Ali Lala'ya verdiği icâzetenâme Hz. Ali'ye ulaşan silsilelerin ilk yazılı örneklerinden biridir.³⁰

İslâmî Türk edebiyatının biyografik türlerinden biri olan silsile-nâmeler üzerinde bugüne kadar birçok çalışma yapılmıştır. Ancak bunlardan sadece birkaç tanesi manzum silsilenâmeler ile ilgilidir. Fakat onlar da ya müstakil bir eser ya da bir şaire ait olup daha önce tespit edilmemiş manzume olarak çalışmaya konu edilmiştir. Bunun dışında yapılan çalışmalar genel olarak resimli ve nesir şeklinde olan silsile-nâmelerdir.

Ayrıca silsile-nâmelerle ilgili yapılan sınıflandırmalarda da resimli ve mensur silsile-nâmeler dışında tablo, cetvel, ağaç ve madalyon şeklinde olan silsile-nâmelere değinilmiş ise de manzum silsile-nâmelere çok fazla yer verilmemiştir. Ancak yapılan araştırmalar sonucu 67 tane manzum silsile-nâmeye ulaşılmıştır. Bu sayı da manzum silsile-nâmelerin bir tür olarak ele alınması gerekliliğini zorunlu kılmaktadır.

Tespit edilen silsile-nâmelerden bazıları müstakil birer eser olarak, bazıları da divanlarda bir kaside, gazel, mesnevi, rubâî, müsemmen gibi nazım şekilleri ile karşımıza çıktı. Bir kısmını da tasavvufi ve mensur bir metin içerisinde

¹⁶ H. Yayla, *Tasavvuf ve Ötesi: Mezhepler ve Tarikatlar*, Tarcan Matbaası, Ankara, s.48

¹⁷ Mustafa Aşkar, "Bir Türk Tarikatı Olarak Halvetiyye'nin Tarihî Gelişimi ve Halvetiyye Silsilesinin Tahlili", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, c. XXIX, 1999, s. 551-552

¹⁸ Kadir Özköse, *Tasavvuf El Kitabı*, Grafiker, Ankara, 2015, s.224

¹⁹ H. Kâmil Yılmaz, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.367-368

²⁰ Usta, "Tabibzâde Mehmed Şükrî Efendi ve Silsilenâme-i Sûfiyye İsimli Eseri", s.9

²¹ Manzum silsile-nâmeler halihazırda çalıştığımız yüksek lisans tezimizde ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

²² bkz. "Silsile-nâme-i Tarîk-i Aliyye-i Halvetiyye ve Sünbüliyye" İBBAK, (OE_Yz_1561), "Silsile-i Sadat-ı Nakşibendiye" İBBAK, OE_Yz_1502; "Mehmed Sâmî' "Esmâr-ı Esrâr"; Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ktp., 713; *İbr Hasan Üskübî Silsile-nâme* (06 Mil Yz A 8920) vs. bkz. "Şecere-i Tayyibe-i Silsile-i Tarikat" Süleymaniye Ktp., Tercüman 272; "Takvîmü't-Tevârih" Beyazıt Devlet Ktp., 499.

²⁴ bkz. "Terceme-i Silsile-i Nakşibendiye", Erzurum İl Halk Kütüphanesi, 25 Hk 2316/2

²⁵ bkz. Mahmûd Hulvî Efendi, *Lemazâtü'l-Hâleviyye ez-Leme'âtü'l-Aleviyye*, Süleymaniye Ktp.; Halet Efendi Bl.; 281, vr. 1a; Niyâz-ı Mısırî'nin tarikat silsilesi, 06 Mil Yz FB 240, vr.105b; Halvetî silsilesi 06 Mil Yz A 4635, vr. 87b

²⁶ bkz. Aygün, Abdurrahman(2017). *Osmanlılarda Silsile Geleneği ve Resimli Hanedan Silsilenâmeleri*, Doktora Tezi C.1-2, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni.; İstanbul

²⁷ bkz. "Silsilenâme: Hz. Âdem aleyhisselâmdan III. Selime'ye kadar" İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, MC_Fr_000006: "Seyyid İsmâil: Silsilenâme" Millet Ktp. Ali Emiri, Tarih, 682; "Silsilenâme", Topkapı Sarayı, Revan Ktp.; 1268

²⁸ Suat Donuk, Türk Edebiyatında Silsilenâme ve Seyyid Ahmed Cezbî'nin Câmi'u's Silsile Adlı Silsilenâmesi. *Journal of Turkish Language and Literature*, 6(1), 2020, s.17-36.

²⁹ Ferdi Kiremitçi, Nakşî Sâdâtının Manzum Menâkıb ve Şemâili: Mustafa Fevzi Efendi'nin "Hilye-i Sâdât" Adlı Mesnevisi. *Turkish Studies*, 10(16), 2015, s.876-896.

Nakşebendî tarikatının silsilesiyle ilgili yazılan eserler içinde tamamı manzum olarak bilinen yegâne Türkçe eser Mustafâ Fevzî Efendi'nin "Hilye-i Sâdât"ı; hilye ve menakıp türlerinin özelliğini göstermektedir. Nitekim müellif, eserini Nakşî sâdâtının hilyesini yazmak için telif ettiği birkaç yerde zikretmiş; şahısların hayat hikâyeleri ve kerametlerine değinerek de menakıpnâme mahiyetinde bir eser vücuda getirmiştir.

³⁰ Tosun, "Silsile", <https://islamansiklopedisi.org.tr/silsile>

manzum olarak görmekteyiz.³¹ Tespit ettiğimiz en hacimli silsile-nâme 396 beyit ile Nazmî Şeyh Mehmed Efendi'nin, mesnevî nazım şekli ile yazdığı ve Halvetî silsilesini verdiği silsile-nâme olurken en eski tarihli manzum silsile-nâme de Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin Marmaravî'ye ait olan ve "Camîu'l-Esrar" adlı mesnevisinde bir bölüm olarak yer alan ve Halvetî silsilesini verdiği silsile-nâmedir. Tarikat ve

kollara göre ele alındığı zaman ise 15 Nakşibendiyye (2'si Halidî kolu, 1'i Zehebiyye kolu), 16 Halvetiyye (3'ü Şabaniyye), 10 Uşşakiyye, 11 Bayramî-Melâmî, 5 Sünbüliyye, 3 Şemsiyye, 2 Gülşeniyye, 1 Mevlevîyye, 1 Kâdiriyye, 1 Celvetiyye 1 Sinâniyye tarikatlarına ait silsile-nâme tespit edilmiştir. Bunların dışında halife³², hattat³³, peygamber silsile-nâmeleri de ele alınmıştır.

Çizelge 1a. Tespit edilen silsile-nâmelerden yalnızca tarikatlara ait olanlar.

Table 1a. Only those belonging to sects among the identified silsile-names.

Yy.	Müellif	Manzume Başlığı	BS	NŞ	TB
15	Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin (öl.1504)	Fî Beyân-ı Ehli'l-İrşâd ve Fî Silsiletihim ilâ Şâhibi'l-Mâyê 'Aleyhi's-Selâm	50	K	H
15	Dâvud-ı Halvetî (öl. 1508)	Der-beyân-ı Kümmelîn-i Silsile-i Halvetî	73	M	H
16	Halîfî Maraşî (öl.1589)	Der-Medh-i Çehâr-yâr Rađiallâhu 'Aleyhim Ecma'în u Silsile-i Meşâyih-i Kibâr Raĥmetullahu 'Aleyhim Ecmâ'în	44	M	H
16	Hüsameddin Uşşâkî (öl. 1593)	-	39	M	U
16	Haşimî Emir Osman (öl. 1594)	Silsile-nâme	10	G	B-M
16	Ahmed Sûzî (öl. 1597)	Hezâ Silsile-i Pîrân el-Meşâyihü'l-Halvetiyye Minallahi Te'âlâ ve Resûluhu İle'l-Hakîrû'l-Fakîr Eş-Şeyh Ahmed Sûzî	78	M	Ş
16	Nizamoğlu Seyyid Seyfullah (öl.1601)	Hezâ Beyân-ı Silsile-i Tarîku'l-'Aliyye	24	K	N
16	Şah Velî Ayıntabî (öl. 1604)	Der Beyân-ı Na't-ı Pîrân	21	M	H
16	İdris-i Muhtefî (öl.1615)	-	109	M	B-M
16	Hasan Adlî (öl.1617)	Hezâ Silsile-nâme-i Manzûme-i 'Adlî Efendi ve Billahu'l-Tevhîd	34	K	S
17	Abdülmeccid Sivâsî (öl. 1639)	Silsile-nâme	71	M	Ş
17	Abdülahad Nûrî (öl.1651)	Beyân-ı Silsile-i Meşâyih-i Tarîkat-ı Halvetiyye Kaddesallahu Esrârihum el-'Aliyye	71	M	Ş
17	Cemâleddin Mahmud Hulvî (öl.1653)	Silsile-nâme	32	K	S
17	Oğlanlar/Olanlar Şeyhi İbrâhîm Efendi (öl.1655)	Dil u Dânâ	294	M	H
17	Ümmi Sinan (öl.1657)	Velehu Kuddise Sırhu	36	K	H
17	Kuloğlu Hacı İlyas (öl. 1658)	Hezâ Silsile-i Meşâyihü'l-Kirâm	39	K	H
17	Bolulu Himmet (öl. 1684)	Der-Beyân-ı Silsile-i Halvetiyye	23	M	H
17	Bolulu Himmet (öl. 1684)	Der-Beyân-ı Silsile-i Bayrâmiyye	39	M	B
17	Nakşî İbrahim Efendi (öl.1694)	Silsile-nâme	35	M	S
17	Nazmî Şeyh Mehmed Efendi (öl.1701)	Der-Na'at-ı Hayrî'l-Verâ Der-Yetim-i Şadef-i İştifâ Vâsîtatü'l-İkd-ı Enbiyâ Hâcde-nişin Maĥâm-ı Ev-Ednâ Maĥbûb-ı Hüdâ Muhammed Mustafâ 'Aleyhi Efdâlü'l-Şalavât Be-Takrîb-i Dil-Firîb-i Silsile-i Tarîk-i 'Aliyye-i 'Ulviyye-i Halvetiyye-i Şemsiyye-i Nûriyye Kaddesallahu Bi-Esrâr-ı Aşhâbihâ	396	M	H
17	Muhammed Vahyî (öl. 1718)	Silsile-nâme-i Sünbüliyye Eş-Şeyh Mehmed Vahyî Kuddise Sırhu	152	M	S
17	Hâdî Çelebi (öl.?)	Risâle-i Hâdî Ahmed Efendi 'An Telâmîs Lâ-Mekânî Efendi Kaddesallâhu Esrârihum, Silsile-nâme	157	M	B-M
18	Kulalı Nüzûlî (öl.?)	Velehu	34	K	A
18	Habeşi-zâde Abdurrahim Rahîmî (öl.1727)	Silsile-nâme-i Habeşî-zâde 'Abdu'r-Rahîm Rahîmî Big Efendi el-Müsemmâ Bî-Matla'u'l-İşrâk Kuddise Sırhu	85	K	B-M
18	Senâyî Hasan (öl.1738)	Kibâr-ı Celvetiyyeden Üsküdarî Hüdâyî Şeyh Seyyid Maĥmûd Efendi Hazretleri'niñ Ĥanĥâhlarna Şeyh Olanlar 'Aliyyü'l-Esâmî Naẓmıla Bî'l-Esmâsı Beyân Olunur. Li-Nâmikihi'l-Fakîrû'l-Hakîr	46	K	C
18	Senâyî Hasan (öl.1738)	Silsile-nâme-i Manzûm-i Tarîkat-ı Halvetiyye el-Mensûb ilâ Sultân Şa'bân Efendi Kuddise Sırhu Te'âlâ Efendi	82	M	H-Ş
18	Mehmed Emin Tokâdî (öl.1745)	Silsile-nâme-i Hâcegân 'Âfî-şân Kaddesallahu Esrarihum Tokâdî Mehmed Efendi el-Nakşibendî	114	M	N
18	Lali-zâde Abdülbâkî (öl. 1746)	Zeyl-i Meslekü'l-Uşşâk	48	K	B-M
18	Cemâleddin Uşşâkî (öl. 1751)	Hezâ Silsile-i Tarîk-i 'Uşşâkiyye Güfte-i Hazret-i Şeyh Seyyid Muhammed Cemâle'd-dîn El-'Uşşâkî Kaddesallâhu Basre'l-Bâkî Hû	92	M	U
18	Kürkcübaşızâde Ali Safdil (öl.?)	Hezâ Silsiletü'n-Nûru'l-Makâlât Seyyid Nûreddin Efendi Kaddesallahu Sırhu'l-'Azîz	118	M	S
18	İbrahim Has (öl.1762)	Tarîk-i Silsile-i Şâbân Efendi Kastamonî	57	K	H-Ş

³¹ Bu bilgiler şu an hazırlamakta olduğumuz "Divân Edebiyatında Manzum Silsile-nâmeler" adlı yüksek lisans çalışmamızda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

³² bkz. Bedriye Gülay Acar, **Salahaddin Uşşâkî'nin Türkçe Divânı ve İncelemesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012, s.257

³³ bkz. Halime Çavuşoğlu, **Nâfi Arab Tâhîr Efendi-zâde'nin Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum, 2012, s.309; Semih Atiş (haz.), **Müstakimzâde Sadettin Efendi Tuhfe-i Hattâtîn**, Klasik Yayınları-Sanat Araştırmaları Dizisi, İstanbul, 2014

Çizelge 1b. Tespit edilen silsile-nâmelerden yalnızca tarikatlara ait olanlar.

Table 1b. Only those belonging to sects among the identified silsile-names.

Yy.	Müellif	Manzume Başlığı	BS	NŞ	TB
18	Hikmetî İsmâil (öl.1773)	Mine'l-Kaşîde-i Silsile-nâme-i Tarîk 'Uşşâkî	15	K	U
18	Salahaddin Uşşâkî (öl.1782)	Be-Tertîb-i Silsile-i Pîrân Şalâhad'dîn 'Uşşâkî Kıddise Sırnhu	29	K	U
18	Çorûmî-zâde Hasîb Beg Efendi (öl.1784)	Silsile-nâme-i Gülşenî El-Hasîb Beg Efendi 'An Hulefâ-yı Sezâî Efendi Kıddise Sırnhuma	88	M	G
18	Müstakimzâde Süleyman Saadettin (öl.1788)	Sâkî-nâme, Ber-Tarîkâ Silsile Hüd Rahmetu'llah	109	M	B-M
18	Ahmed Me'âbî (öl.1798)	Silsile-nâme	40	K	H-Ş
18	Selâmî (öl.1813)	Der Beyân-ı Merâtib-i 'Avâlim-i Hâzerât Ez-Mertebe-i Ehadîyyet ü Vâhidîyyet ü Tenezzülât-ı İlâhîyye Ez Lâ-Ta'ayyün Tâ Be 'Alem-i Mülk ü Şehadet ü Beyân-ı Silsile-i Zehebiyye-yi Tarîkat-ı Nakşibendiyye	48	R	N-Z
18	Köstendilli Şeyh Süleyman (öl.1819)	Silsile	35	K	N
18	Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi Tarikat Silsile-nâmeleri	Silsile-nâme-i Li-Muharririhi	6	G	N
18	Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi Tarikat Silsile-nâmeleri	Silsile-i Hilâfet-i Merhûm Pîr Mehmed Paşa Şiddîkî	18	K	H
19	Keçeci-zâde İzzet Molla (öl.1820)	Silsile-i Meşâyih-ı Kirâm Der-Hânkâh-ı Bâb-ı Kulle	52	K	MV
19	Semiz-zâde Süleyman Rüşdî (öl.1834)	Berây-ı Güfte-i Rüşdî Der-Beyân-ı Silsile-i Silk-i Mesâlike-i Hüsâmeddîn 'Uşşâkî Kıddise Sırnhu'l 'Azîz	64	K	U
19	Semiz-zâde Süleyman Rüşdî (öl.1834)	Fî-Beyân-ı Silsile-i Tarîk-i 'Uşşâkî Kıddesallâhu Ervâhüm	61	K	U
19	Semiz-zâde Süleyman Rüşdî (öl.1834)	Dîvançe-i Şeyh Süleymân Rüşdî El-Hakîr Hâdimü'l-Fuکارâ-yı ve'l-Mesâkîn Ez-Tarîk-i 'Uşşâkîyü'l-Halvetî A'nî Bî-Mesâlik Hazret-i Pîr Hasan Hüsâme'd-dîn 'Uşşâkî Kıddesallâhu Sırnhu'l-'Azîz Silsile-i Nâme-i Tarîk-i 'Uşşâkîyye Hüsâme'd-dîn Kıddise Sırnhu	71	K	U
19	Sahhafılar Şeyhi Es'ad Efendi (öl.1848)	Silsile-i 'Aliyye-i Tarîka-ı Nakşibendiyye-i Hâlidîyye Bi-şûret-i Münâcât	39	M	N
19	Sahhafılar Şeyhi Es'ad Efendi (öl.1848)	Me'tâlîf Derâr-i Sipih-rî Nisbet-i Nakşibendiyye Ya'ni Silsile-i Sâdât-ı Şiddîkiyye-i Hâlidîyye-i Muhiiddine Kıddise Sırnhu Te'âlî-i Esrârihumu'l-'Aliyye Bir Tertîb-i Hurûf-ı Esrâr-ı Zurûf	33	M	N
19	Abdullah Ferdî (öl.1857)	Manzûme (Silsile-i Hâlidîyye)	88	K	N-H
19	Abdurrahmân Halis Talebânî (1858)	Hazâ Silsile-i Tarîkât-ı 'Aliyye-i Kâdiriyye Kıddesallahu Esrârihum 'Aliyye		G	KD
19	Zihnî Çermîkî (öl.1863)	Berây-ı İstimdâd-ı Ez-Silsile-i Hâcegan (Nakşibend)	43	K	N
19	Aydfı Hacı Mehmed (öl.1865)	Silsile-nâme-i Tarîk-i Halvetiyye	21	K	H
19	Hüseyin Kudsi Edirnevî (1886)	Meşnevî-i Silsile-i Şerîf (Nakşibend)	57	M	N
19	Hâfız Kasım Cemaleddin (öl. ?)	Silsile-nâme-i Tarîkat-ı 'Aliyye-i 'Uşşâkî	295	M	U
19	Hâfız Kasım Cemaleddin (öl. ?)	Silsile-nâme-i Tarîkat-ı 'Aliyye-i 'Ulviyye-i Hüsâmeddîn 'Uşşâkî	86	K	U
19	Şirânî Mustafa (öl.1899)	Hezâ Silsile-i Şerîf-i Hâlidî	35	K	N-H
19	Kazancı-zâde Edip (öl.1919)	-	52	M	N
19	Müstakimzâde (Manzume tarihi 1219)	Silsile-nâme-i Tarîkat-ı Sinâniyye-i 'Aşkiyye Hazret-i Ümmi Sinânü'l-İstânbolî Tammü'l-Eyyûbî el-Medfen	37	MU	SN
20	Mustafa Fevzi b. Nûman (1924)	Hâtîme (Nakşi)	54	M	N
20	Mustafa Fevzi b. Nûman (öl.1924)	Tevevül-i Silsile	17	K	N
20	Hüseyin Vassaf (öl.1929)	Silsile-nâme-i Gülşenî	24	K	G
20	Hüseyin Vassaf (öl.1929)	Silsile-i Manzûme-i Sünbülüyye	36	K	S
20	Hüseyin Vassaf (öl.1929)	Silsile-nâme-i 'Uşşâkî	47	K	U
20	Osman Huldî Daredevî (1990)	Silsile-i Şerîf	14	K	N
(?)	Mahvî	Der-Beyân-ı Silsile-i Evliyâ-ı 'Azâm u Medh-i Sırr-ı Velâyet-i Âşfiyâ-yı Kirâm Kıddesallahu Te'âlâ Esrârihüm	10 b	MS	B-M
(?)	-	Zaviye Koruklu Tekkesi Post-nişin Silsilesi	17	K	H
(?)	S.K., Galata Mevlevihânesi, 57 Numarada Bulunan Mecmua	Silsile-i Seyyid Yahyâ-yı Şirvânî'den Berü Gelen Halvetî Ululandur Şeyh Hüsâme'd-dîn Kâmil'e Gelince[ye Kadar] Kıddise Sırnhu	10	G	B-M
(?)	S. K., Galata Mevlevihânesi, 57 Numarada Bulunan Mecmua	Silsile-i Şâhib Serler Hazret-i İmâm 'Alî'den Hüsâme'd-dîn Kâmile Gelince[ye Kadar] Kıddise Sırnhu	20	K	B-M
(?)	S. K., Galata Mevlevihânesi, 57 Numarada Bulunan Mecmua	Silsile-i Hazret-i İmâm 'Alî'den Berü Gelen Şâhib-i Serler Şeyh Hüsâme'd-dîn Kâmil'e Gelince[ye Kadar] Kıddesallahu Sırnhu'l-'Azîz	60	K	B-M

BS: Beyit Sayısı, NŞ: Nazım şekli, TB: Tarikat Bilgisi; K: Kaside; H: Halvetiyye, M: Mesnevi, G: Gazel, R: Rubâî, MU: Murabba, MS: Müse, N: Nakşibendiyye, S: Sünbülüyye, U: Uşşâkiyye, B: Bayramiyye, B-M: Bayramiyye-Melâmî, Ş: Şemsiyye, G: Gülşeniyye, A: Ahmediyye, H-Ş: Halvetiyye-Şabaniyye, SN: Sinaniyye, C: Celvetiyye, N-Z: Nakşibendiyye-Zehabiyye, N-H Nakşibendi-Halidî, MV: Mevlevî, KD: Kadiriyye, S.K.: Süleymaniye Kütüphanesi

Çalışmaya konu olan bu eserlerden transkripsiyonlu metni verilecek Vahyî Efendi'nin silsile-nâmesi de hem tasavvuf kültürü hem de Sünbüliyye Tarikatı'nın silsilesini vermesi açısından önem arz etmektedir.

Sünbüliyye

Sünbüliyye, 15.yy'ın sonlarına doğru Cemâlî Halvetî'ye nisbet edilen ve Cemalilik'in bir kolu olarak Çelebi Halife'nin (Cemâl-i Halveti) "halifetü'l-hulefa"sı kabul edilen *Yûsuf Sünbül Sinan'a* (3.936/1529) nispet edilmektedir. Aslen Merzifonlu olup, "Sünbül" lakabı mürsidi Cemâl-i Halvetî tarafından verilmiştir. Hayatı hakkındaki bilgilerin büyük çoğunluğu bir süre dervişliğini yapıp daha sonra halifesi Merkez Efendi'den hilafete nail olan Yâkub Germiyânî'nin oğlu ve halifesi Şeyh Yûsuf Sinâneddin'in "*Menâkıb-ı Şerîf ve Tarikatnâme-i Pîrân*" adlı eserine dayanmaktadır. Medrese tahsil edip, meşhûr âlim Efdalzâde Hamîdüddin'den dersler almış olan Sünbül Sinan ilk dönemlerde tasavvuf ve tarikat aleyhtardır. Bir dostu vasıtasıyla Cemâl-i Halvetî'ye intisap eder. Sünbül Sinan hocasıyla çıktığı hac yolculuğu dönüşünde şeyhinin emri gereği İstanbul'da şeyhinin kızı Safiye Hatun ile evlenir ve Koca Mustafa Paşa Âsitânesi'nde posta oturur.³⁴ Bundan sonra Sünbül Sinan'ın İstanbul'da irşad faaliyetlerinde bulunmasıyla Sünbüliyye burada şekillenmeye başlar.

Anadolu'da XVI. ve XVII. yüzyıllarda Kütahya, Amasya, Manisa, Kastamonu gibi şehirlerde faaliyet gösteren Sünbüliyye tarikatında dervişlerin mükellef olduğu âdap ve erkân Sünbül Sinan'ın "*Tarikatnâme*" adlı eserinde kayıtlıdır. Tarikata has "Sünbülî Salâtı" denen özel besteli bir salât vardır.

Pîr Sünbül Sinan'ın vefatının ardından Koca Mustafa Paşa Asitânesi'ndeki posta halifesi Merkez Efendi (ö. 959/1552) geçmiştir. Merkez Efendi daha önceleri devrana muhalif iken Sünbül Sinan'ın tesiri altında kalarak tasavvuf yoluna girmiştir. 500'ü aşkın halife yetiştiren Merkez Efendi'nin şeyhliği döneminde tarikat, İstanbul ve Anadolu'nun muhtelif şehirlerine yayılmıştır.³⁵

Sünbüliyye tarikatı silsilesi iki farklı kaynaktan şu şekilde verilmiştir:

Esmâr-ı Esrâr'a göre Sünbüliyye Silsilesi;

- Hâzret-i Sünbül Sinân
- Hâzret-i Şeyh Merkez Mûsâ Muşlihi'd-dîn k.s.
- Hâzret-i Şeyh Ya'kûb k.s.
- Hâzret-i Şeyh Sinân k.s.
- Hâzret-i Şeyh Hasan Yemenî k.s.
- Hâzret-i Şeyh 'Adlî k.s.
- Şeyh Seyyid Mehmed Eyyûbî k.s.
- Şeyh Seyyid Kerîmü'd-dîn k.s.
- Şeyh Seyyid 'Alâae'd-dîn k.s.
- Şeyh Seyyid Nure'd-dîn k.s.
- Şeyh Seyyid Kutbe'd-dîn k.s.
- Şeyh Muhammed Vahye'd-dîn k.s.
- Şeyh Hâşim-i Evvel k.s.

- Şeyh Hâşim-i Şânî k.s.
- Şeyh Hâşim-i Şâlîş k.s.
- Şeyh Yıldız Dede k.s.
- Şeyh Râzî Efendi k.s.
- Şeyh Rizâe'd-dîn Efendi k.s.
- Şeyhü'l-Hâc Muhammed Kutbî Efendi³⁶

Tomâr-ı Turûk-ı 'Aliyye'ye göre Sünbüliyye Silsilesi;
"Bugüne kadar âsitâne-i Sünbüliyye'de seccâde-nişîn olan zevâtın esâmîsi;

- Şâhibü'l-Tarîka Yûsuf Sünbül Sinân Efendi
- Eş-Şeyh Muşlihi'd-dîn-Meşhûr Merkez
- Meşârü'l-ileyhiñ Maḥdûmı Şeyh Seyyid Aḥmed
- Eş-Şeyh Ya'kûb (Germiyânî)
- Meşârü'l-ileyhiñ Maḥdûmı Yûsuf Sinâne'd-dîn
- Eş-Şeyh Hasan Necme'd-dîn
- Eş-Şeyh 'Alâe'd-dîn 'Avnu'llâh
- Eş-Şeyh Hasan 'Adlî
- Eş-Şeyh Seyyid Mehmed Eyyûbî
- Eş-Şeyh Seyyid Kerâme'd-dîn
- Meşârü'l-ileyhiñ birâderi Seyyid 'Alâe'd-dîn
- Meşârü'l-ileyhiñ küçük maḥdûmı Seyyid Nûre'd-dîn
- Meşârü'l-ileyhiñ maḥdûmı Yûsuf Kutbe'd-dîn
- Eş-Şeyh 'Alae'd-dîn şânî
- Eş-Şeyh Seyyid Hâşim
- Eş-Şeyh Hâşim (şânî)
- Eş-Şeyh Hâşim (şâlîş)
- Eş-Şeyh Yıldız
- Eş-Şeyh Râzî
- Eş-Şeyh Rizâe'd-dîn
- Eş-Şeyh Muhammed Kutbî
- Râzî Efendi: Şeyh-i ḥâzır³⁷

Burada şu konuyu belirtmek gerekir ki; yukarıda, Esmâr-ı Esrâr ve Tomâr-ı Turûk-ı Aliyye'den verilen Sünbüliyye silsilelerinde de Vahyî'nin silsile-nâmesinde de verilen isimlerde farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu aslında tüm tarikatlarda geçerli olan bir durumdur. Bunun sebebi, tarikatlere ait olan farklı tekkelerin bulunması sebebiyle pîrden icazet alan halifelerin, bu tekkelere şeyh olarak gönderilmesi ve irşad görevinde bulunması sonucu her tekkede bir silsile oluşmasıdır. Örnek olarak Sünbüliyye Tarikatı'nın İstanbul'daki iki büyük tekkesini ele alınacak olursa; Koca Mustafa Paşa Külliyesin'de sırasıyla post-nişîn olan şeyhler şu şekidedir: "*Sünbül Sinan (öl.936/1529), Merkez Efendi (öl.959/1551), Muslihiddin Efendi (öl. 970/1562), Yakup Germiyânî (öl.979/1571), Yusuf Sinâneddin (öl.987/1579-989/1581), Necmettin Hasan (öl.1019/1610), Hasan Adlî (öl.1026/1617), Mehmed Eyyûbî (öl.1038/1628), Seyyid Kerâmeddin (öl.1013/1604-1051/1641), Seyyid Alaeddin (öl.1016/1607-1091/1680), Seyyid Nureddin (öl.1064/1653-1160/1747), Şeyh Yusuf Kutbeddin (öl.1088/1677-1170/1756), vs.*³⁸ Bu silsilede yine birer Sünbüliyye şeyhi olan ve başka silsilelerde yer alan "*Devezâde Mehmed Efendi (öl.1074/1663), Seyyid Hasan Nûrî*

³⁴ Semih Ceyhan, "Sünbüliyye Alt Kolu", Ed. Semih Ceyhan, *Türkiye'de Tarikatlar, Tarih ve Kültür*, s.715-720, İSAM Yay., Ankara:2018

³⁵ Semih Ceyhan, "Sünbüliyye Alt Kolu", Ed. Semih Ceyhan, *Türkiye'de Tarikatlar, Tarih ve Kültür*, s.715-720, İSAM Yay., Ankara:2018

³⁶ bkz. "*Esmâr-ı Esrâr*" Marmara Üni., İlahiyat Fakültesi Ktp., Nr. 713, s. 40-41

³⁷ bkz. "*Tomâr-ı Turûk-ı 'Aliyye*", Atatürk Üni. Ktp.; Nr. 14214, vr.61b

³⁸ Nazif Velikahyaoğlu, Sünbüliyye Tarikatı ve Kocamustafapaşa Külliyesi, Çağrı Yay, İstanbul 1999

(öl.1100/1688) ve **Muhammed Vahyî (öl.1125/1718)**’yi görülmemektedir. Çünkü bu üç isim Necmeddin Hasan Efendi’den hilafet alan Seyyid Mehmed Eyyûbî’den sonra sırası ile Yusuf Sinâneddin, Hasan Adlî, Mehmed Eyyûbî, ardından onun oğlu Hasan Nûrî Efendi (öl.1100/1688), sonra da onun oğlu Muhammed Vahyî (öl. 1128/1716), ardından da onun oğlu Feyzullah Efendi (öl.1133/1720) Ferruh Kethüda Tekkesi’nde şeyh olmuşlardır³⁹. Bu şekilde bakıldığı zaman iki farklı silsile görülmektedir;⁴⁰

Koca Mustafa Paşa Külliyesi/Sünbül Efendi Tekkesi Şeyhleri Silsilesi	Ferruh Kethühâ Tekkesi Şeyhleri Silsilesi
Şeyh Cemâleddin Halvetî	Yusuf Sinâneddin (öl.989/1581)
Şeyh Sünbül Sinan (öl.936/1529)	Hasan Adlî (öl.1026/1617)
Şeyh Musa Muslihiddin Efendi (Merkez Efendi) (öl.959/1551)	Mehmed Eyyûbî (öl.1038/1628)
Ahmed Efendi (öl.970/1562)	Devezâde Mehmed Efendi (ö. 1074/1663-64)
Yakup Germiyânî (öl.979/1571)	Seyyid Hasan Nûrî (ö. 1100/1688-89)
Yusuf Sinâneddin (öl.989/1581)	Seyyid Muhammed Vahyî (ö. 1130/1718)
Necmeddin Hasan (öl. 1019/1610)	Seyyid Feyzullah Efendi (ö. 1142/1729-30) vd.
Hasan Adlî (öl.1026/1617)	
Mehmed Eyyûbî (öl.1038/1628)	
Seyyid Kerâmüddin (öl. 1051/1641)	
Seyyid Alaeddin (1091/1680)	
Seyyid Nûreddin (1160/1747)	
Şeyh Yusuf Kutbeddin (öl. 1170/1756) vd.	

Burada, bir tarikatın silsilesi veya bir ismin silsiledeki sırası ele alınırken ve kol değerlendirmesi yapılırken verilen silsilenin tekkelerde post-nişin olan şeyhlere göre mi yoksa birbirine icazet veren şeyhlere göre mi olduğuna dikkat edilmesi gerektiğini ve verilecek bilgilerin de bu doğrultuda ele alınması gerekmektedir.

Şeyh Muhammed Vahyî ve Manzûm Silsile-nâmesi

Asıl adı Muhammed olan şair, şiirlerinde “Vahyî” mahlasını kullanmıştır. Kimi kaynaklarda adı *Mehmed* kimi kaynaklarda ise *Muhammed* olarak geçmektedir, ancak Vahyî [ö. 1718] mesnevi nazım biçimiyle yazdığı “*Mahabbet-nâme*”⁴¹ sinin son beytinde “temiz kalpli, gösterişsiz, yakarıcı Şeyh Seyyid Muhammed-i Vahyî” anlamında adının Muhammed olduğunun bilgisini vermektedir.

Halîsu'l-kalb bî-riyâ dâ'i

*Şeyh Seyyid Muhammed-i VAHYÎ (K. 38/25)*⁴²

Doğum tarihi hakkında kesin bilgi bulunmamakla birlikte Ayvansarayî, [16. 1787]. *Vefeyât*'ında “altmış yaşında defn

olunmuşdur.” diyerek Vahyî'nin doğum yılını dolaylı olarak vermektedir. Aynı zamanda Divan'ın British Museum Add. 7934'da saklı yazmasının unvan sayfasında doğum tarihinin 1070 Ramazan/1660 Mayıs olduğu belirtilmektedir. Unvan sayfalarındaki bilgilere kuşkuyla yaklaşılması gerektiği bilinen bir gerçektir; ne var ki Vefeyât'taki bilgi, bu kuşkuyu gidermektedir.

Mehmed Süreyya'nın (1908) müfessir, muhaddis, şair ve ilâhîci diye söz ettiği Vahyî, aynı zamanda Halveti tarikatının Sünbülüyye kolunun şeyhidir. Balat Ferruh Kethüdâ tekkesinin şeyhliğini yapmıştır. Babası, Balat Şeyhi Hasan en-Nûri Efendi (öl. 1688), dedesi de Eyüp türbedarı diye bilinen Sünbül Efendi asitanesi şeyhi Eyyûbî Mehmed Efendi'dir (öl. 1617). Sivâsî şeyhlerinden Muhammed Nazmî Efendi'nin (ö. 1701) kızı ile evlenen Vahyî'nin iki çocuğu olmuştur. Kaynaklar yalnızca oğlu Feyzullah Efendi (ö.1729) hakkında bilgi vermektedir. Oğlu, Vahyî'nin yerine şeyhlik makamına oturmuştur. Feyzullah Efendi, babasının ölümünden iki yıl sonra 1132 [1720]'de Vahyî'nin şiirlerini toplamıştır. Vahyî, 1130 Şaban 21/1718 Temmuz 20'de ölmüştür. Fatih Camisi'nde cenaze namazı kılındıktan sonra babasının yanına gömülmüştür.⁴³

Vahyî, bir şeyhtir ve bunu silsilesindeki şu beyitler ile aktarmıştır;

*Pes bu miqdârı eyledüm iş'âr
K'ola tahtâs-i ni'met-i cebbâr* (b. 130)

*İtdi bu kemteri o merd-i güzîn
Bende-i dergeh-i 'Alâe'd-dîn* (b. 131)

*İkisi şarf-ı himmet itdi baña
Bezî-i naqd-i i'ânet itdi baña* (b. 132)

*Her birinden alup nice nazarı
Eyledüm kesb-i feyz-i mâ-ğazarı* (b. 133)

Aşağıdaki beyitlerde de şair kendisinin onların arasına giremeyeceğini, bu sultanlardan biri olamayacağını ancak Hakk'ın ona ihsanda bulunduğunu ve kendisinin de Hakk'ın yolunda yardımcı olduğunu belirtir;

*Ben kim olam ki bu a'dâda girem
O selâtniñ irdigüne irem* (b. 134)

*Çanda ben çanda iddi'â-yı kemâl
Çanda ben çanda bâb-ı bezm-i vişâl* (b. 135)

*Çıldı yâri velî inâyet-i Hakk
Dest-gîrem olup hidâyet-i Hakk* (b. 136)

olan bir yazmada da Balat Ferruh Kethüda Tekkesi şeyhi Vahyî Efendi'nin ismi kaydedilirken şeddeli yani “Muhammed” olarak kaydedilmiş. Biz de bu bilgilere dayanarak Vahyî'nin asıl ismini Muhammed olarak kaydetmeyi uygun gördük. bkz. “*Mecmû'atü'l-Resâil*”, İBB Atatürk Kitaplığı, OE_Yz_1911, vr. 2a

⁴³ Vahyî ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Hakan TAŞ, *Vahyî Dîvânı ve İncelemesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2004, s.4-9

³⁹ Necdet Yılmaz, Osmanlı Toplumunda Tasavvuf, Sûfiler, Devlet ve Ulemâ, OSAV Yay., İstanbul 2007, s.67-90

⁴⁰ Tablo için bkz. Fatih Köse, “*İstanbul Halvetî Tekkeleri*”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2010, s. 53-59, s.102-104.

⁴¹ Bu bilgi tezde “*Dâvet-nâme*” olarak geçmekte ama metnin başlığında “*Mesnevî-i Mahabbet-nâme*” yazmaktadır.

⁴² Halveti tekkelerinin kayıtları ile birlikte tekkelerde post-nişin olmuş şeyhlerin silsilesini veren 1225/1811 tarihli Derviş Muhammed mührü

Vahyî'nin Halvetiyye tarikatı, Sünbüliyye kolunun 6. şeyhi⁴⁴ olduğuna dair verilen bilgiyi aslında "Ferruh Kethüda Tekkesi 6. postnişini" olarak değiştirmek daha uygun görülmektedir. Çünkü yukarıda verilen tabloya bakıldığı zaman Vahyî Efendi'yi, Ferruh Kethüda Tekkesi 6. postnişini olarak görülmektedir. Yine Vahyî Efendi'nin nazmettiği Sünbüliyye silsile-nâmesindeki isimlere bakıldığında da "Vahyî"nin 9. sırada olduğunu görülmektedir. Mesnevide, Sünbül Sinan'dan sonra gelen isimlere bakılacak olursa sırayla şu şekildedir:

- Sünbül Sinan
- Yakup Germiyânî
- Hasan Yemeni (Necmeddin)
- Hasan Adlî
- Mehmed Eyyûbî
- Kerimüddin
- Alaeddin
- Hasan Nûrî
- Vahyî

Burada, Ferruh Kethüdâ Tekkesi'nde şeyh olanlar dışında 3 isim yer almaktadır. "*Hasan Yemenî, Kerimüddin Efendi ve Alaeddin Efendi*". Bunun sebebinin de akrabalık ilişkisi olduğunu tahmin edilebilir. Çünkü Necmeddin Hasan Yemenî, Vahyî'nin babası Hasan Nûrî Efendi'nin kız kardeşinin kocasıdır. Kerimüddin ve Alaeddin Efendiler ise Necmeddin Hasan Yemenî'nin oğullarıdır. Bu üç isim de Sünbül Efendi Tekkesi şeyhleridir, Ferruh Kethüdâ Tekkesi'nde şeyhlik postunda bulunmamışlardır. Seyyid Mehmed Eyyûbî'nin Sünbül Efendi Asitânesi post-nişinliğine atanmasından sonra Ferruh Kethüda Tekkesi'nde post-nişin olan ve kendisinin ölümünden sonra Vahyî'nin babası Hasan Nûrî Efendi'nin post-nişin olduğu "Devezâde Mehmed Efendi"⁴⁵'nin ismi de Vahyî'nin silsile-nâmesinde yer almamaktadır. Babasından önce şeyhlik postunda oturan kişiyi görmemiş ya da tanımamış olmasının pek mümkün olmayacağını bu sebeple de Seyyid Mehmed Eyyûbî'den sonra yazılan isimleri akrabalık bağına göre değerlendirilebilir.

Bilinen tek eseri Divân'ı olan Vahyî, orta derecede bir şâirdir. Arapça ve Farsça tamlamaların yoğun bulunduğu dili, süslü ve külfetlidir. Zaman zaman yalın söyleyişler görülsede dönemin bir üslûp özelliği olarak duyulmamış Arapça ve Farsça kelimeler kullanmıştır. Buna rağmen divanında Eski Türkiye Türkçesi'nin dil özelliklerine rastlamak mümkündür. Klasik şiir tarzından Sebki Hindî'ye geçişin meydana geldiği bir dönemde yaşayan şair şiirlerinde bu arada kalmışlığın izlerini yansıtmaktadır. Vahyî'nin, divanında belli unsurlar dışında tasavvufa ait konulara yer vermediği dikkat çekmektedir.⁴⁶ Buna karşın tespit edilen silsile-nâme manzumesine dayanarak verilen bu son bilginin değiştirildiği söylenebilir.

Önemini Vahyî'nin divânının dışında tek manzum eseri olmaktan alan "*Silsile-nâme-i Sünbüliyye*" adlı mesnevisi Vahyî Divânı üzerinde yapılan yüksek lisans⁴⁷ ve doktora⁴⁸ tezlerinde yer almamaktadır. Suat Donuk'un, "*Türk Edebiyatında Silsilenâme ve Seyyid Ahmed Cezbî'nin Câmi'us-Silsile Adlı Silsilenâmesi*" başlıklı makalesinde Vahyî'nin, mesnevi nazım şekliyle Sünbüliyye tarikatının silsilesinin olduğu, tespit edilen ve "*İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Numara OE Yz 0342*"de kayıtlı olan nüshanın eksik olduğu, silsilenin 92a-92b varakları arasında olduğunu belirtmiş⁴⁹ olsa da manzume 92a-94b varakları arasında 152 beyitlik bir mesnevidir. Bu karışıklığın sebebi yazmada 92b'den sonra hem sayfa renginin değişmesi hem yazılış şeklinin değişmesi hem de 93a'dan itibaren her sütunun "velehu" başlığı ile başlamasından kaynaklı olmalıdır.

Metnin devamına bakıldığında mesnevînin 147. beytinde Vahyî'nin mahlasını görülmektedir;

Vahyî-i rû-siyâha rahmet kıl
Luţf idüp mazhar-ı 'inâyet kıl (b.147)

Bu da şüphesiz manzumenin devamının silsile metnine dahil olduğunu ve Vahyî Efendi'ye ait olduğunu gösteriyor. Yapılan taramalar sonucu silsilenin başka bir nüshasına rastlanmadığı için nüshanın müellif hattı mı yoksa müstensih hattı mı olduğu hakkında da bir bilgiye ulaşılamamaktadır.

Silsile-nâme-i Sünbüliyye

Mesnevinin İsmi ve Yazarı

Kaynaklarda mesnevî ile ilgili hiçbir bilgiye rastlanmadığı için ulaşılan bütün bilgi elde bulunan nüshaya dayanmaktadır. Eserin ismi kütüphane kaydında "*Silsile-i Sünbüliyye*" olarak geçmekte iken eserin başlığı "*Silsile-nâme-i Sünbüliyye Eş-Şeyh Muhammed Vahyî vü Kıddise Sırrıhu*" şeklindedir. Eserin yazarı başlığında da görüldüğü üzere Muhammed Vahyî Efendi'ye (ö.1718) aittir. Ayrıca mesnevînin 147. beytinde de Vahyî mahlası görülmektedir;

Vahyî-i rû-siyâha rahmet kıl
Luţf idüp mazhar-ı 'inâyet kıl (b. 45)

"*Silsile-nâme-i Sünbüliyye*" adlı mesnevinin, Muhammed Vahyî Efendiye aidiyeti ile ilgili olarak yukarıda verilen bilgilere ek olarak şu malumatın verilmesi gerekli görülmektedir. Elbette Türk Edebiyatında tek Vahyî mahlaslı şair 17.yy'da yaşamış olan Muhammed Vahyî Efendi değildir. Bugüne kadar tespit edilmiş altı tane Vahyî mahlaslı şair vardır. Bunlardan ikisi Nakşibendi tarikatına bağlıdır. Diğerleri de Sünbüliyye tarikatına mensup olan Muhammed Vahyî Efendi'dir. Diğer üç şairin bir tarikata

⁴⁴ Hakan Taş, *Vahyî Divânı ve İncelemesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2004, s.6

⁴⁵ Necdet Yılmaz, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf, Süfler, Devlet ve Ulemâ*, OSAY Yay., İstanbul 2007, s.79-80

⁴⁶ Hakan Taş, "Vahyî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/vahyi> (Erişim Tarihi: 27.04.2022)

⁴⁷ Sukan, Murat (2005). *Seyyid Mehmed Vahyî Divânı'nın Bilimsel Yayını ile Eserin Şekli ve Muhteva Bakımından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Ünv.

⁴⁸ Taş, Hakan (2004). *Vahyî Divânı ve İncelemesi*. C. 1-2. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Ünv.

⁴⁹ Suat Donuk (2020). *Türk Edebiyatında Silsilenâme ve Seyyid Ahmed Cezbî'nin Câmi'u's-Silsile Adlı Silsilenâmesi*. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, Say.6, s.19

bağlı olup olmadığı ile ilgili bir bilgi yoktur⁵⁰. Bu bağlamda ilk olarak mesnevinin de Sünbüliyye tarikatının silsilesini vermesi Vahyî Efendi'ye ait olduğunu gösterir. İkinci olarak ise silsilede kendisinden önce gelen Hasan Nûrî Efendi'den bahsedeceği zaman Şeyh Seyyid Mehmed ve iki kardeş olan Kerimüddin ve Alaeddin Efendilerden sonra hilafetin, babası Hasan Nûrî'ye geçtiğini belirtmesi de manzumenin 17.yy. şairi Muhammed Vahyî Efendi'ye ait olduğunu kanıtlar;

Şeyh Seyyid Muhammed u aḥaveyn
Kıldı üçler gibi bu 'âlemi zeyn (b. 113)

Bu üçünden alup du'â vü nazar
Vâlid-i mâcide irişdi haber (b. 114)

Şeyh Seyyid Hasan ki Nûrî'dür
Dillerüñ mâye-i serveridür (b. 115)

Mesnevînin Yazılış Sebebi ve Tarihi

Vahyî Efendi, "Silsile-nâme-i Sünbüliyye" adlı eserinin yazılış sebebinin mesnevisinin ilk 7 beytinde belirtmiştir. Müellif bu beyitlerde önce tarikata girmek isteyenlere seslenir ve tarikat ehlinin nerede ortaya çıktığını ve bu yolun aslının ne olduğunu, kim kimin şeyhidir onu aktaracağını söyler;

Diñle ey taleb-i tarîkat olan
Kâni ehl-i tarîke rağbet olan (b. 3)

Nerede zâhir olur ehl-i tarîk
Saña aşılandan ideyim tahkîk (b. 4)

Halvetî dinilen ferîk-i celîl
Ḳandan eyler tarîkini tahşîl (b. 5)

İbtidâsından eyleyem takrîr
İstimâ' eyleyenler ola ḥabîr (b. 6)

Kim kimiñ şeyhidür beyân ideyim
Nicedür silsile 'ayân ideyim (b. 7)

Daha önce de bahsedildiği gibi mesnevinin mevcut tek nüshası vardır ancak burada da sadece Osman Kethüdâzâde Seyyid İbrâhîm Edhem Efendizâde Mehmed Necîb Efendi'ye ait 1280/1863-64 tarihli temellük kaydı vardır. Dolayısıyla, müellifin "Silsile-nâme-i Sünbüliyye"yi ne zaman yazdığı kesin olarak bilinmemektedir.

Nüsha Bilgisi

Tek nüshası bulunan eser, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Bölümü, OE_Yz_0342 numaralı bir mecmua içerisinde. Mecmuada ayrıca Şeyhülislâm Es'ad Efendi'nin Ayetelkursi Tefsiri (vr.1-6), Hasan Sezâî'nin Şerh-i İlâhî-i Niyâzî-i Mısırî'si (34a-35b), Nâdî Ahmed Efendi'nin Mi'râciye'si (vr.79a-81a), Sabit Alaed-din Efendi'nin Miraciye'si (vr.81a-83b), **Vahyî**

Muhammed Efendi'nin, Silsile-nâme-i Sünbüliyye'si (92a-94b), Habeşizâde, Abd er-Rahim b. Mustafa Paşa'nın Matla el-işrak'ı (vr.143a-144b) gibi eserlerin ve Şeyh Galib, Cevri, İsmail Hakkı, Haleti, Asım, Cevri İbrahim Efendi, Nedim, Fuzuli, Lamii, Sezayi (vr.7-33, 36-78, 84-91, 95-142, 145-159a, 165-179a, 199-215 yk.) gibi şairlerin şiirleri yer almaktadır. Mecmua 225x115 mm. dış, 160x60 mm iç ebatlarındadır. Sırtı ve kenarları vişneçürüğü renk meşin, satırları ebru kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Zahriyede Halep eski valisi Seyyid Mehmed Emîn Vahîd'e ait 1243/1827-28 tarihli ve Osman Kethüdâzâde Seyyid İbrâhîm Edhem Efendizâde Mehmed Necîb Efendi'ye ait 1280/1863-64 tarihli temellük kayıtları dışında eserin telif ya da istinsah kaydına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. Nüsha toplam 215 varaktır. Vahyî Muhammed Efendi'nin, *Silsile-nâme-i Sünbüliyye'si* 92a-94b varakları arasında talik kırmızı bir hatla yazılmıştır. Başlıklar kırmızı, diğer yerlerde siyah mürekkeple yazılmıştır. Metnin yazıldığı 92a-b varakları sarı renk, 93a-94b varakları krem renklidir.

Eserin Tür, Şekil ve Muhteva Bilgisi

Silsile-nâme-i Sünbüliyye, adından da anlaşılacağı üzere bir silsile-nâme örneğidir. Eser, 152 beyitlik küçük bir mesnevîdir. Bu silsilede Cemâl-i Halvetîye kadar olan Halvetî silsilesini verdikten sonra Sünbül Sinan'la başlayan Sünbüliyye silsilesine dahil olan 9 şeyhi vermektedir.

Şâir mesnevisinde, yazılış amacından bahsettikten sonra eserine tevhid ile devam etmiş, ardından asıl konuya geçmiştir. Aruzun *fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün* kalıbı ile nazmedilmiştir. Birçok mısra da aruz kusuru bulunmaktadır. Örneğin;

Ey ḥâme-i müşgîn evşâf-ârâ
Meşşâta-ı 'itr-sây-ı bîkr-i ma'nâ (b.1)

Vahyî-i ribka-rana peyrevlik idü
Ḳıl silsile-i nâme-i şüyûḫi imlâ (b. 2)

İtmedi bâğ-ı ḳalbine yek-pâr
Tünd-bâd-ı riyâ vü süm'a-güzâr (b. 120)

Silsile, Cebrâil'in (a.s.) Allah'tan aldığı vahyi Hz. Muhammed'e (a.s.) ulaştırması ile başlar ve şairin kendisine kadar gelen Sünbüliyye tarikatı silsilesinde yer alan şeyhlerin isimlerini vermesiyle devam eder. Buna göre, Cemâl-i Halvetî'ye kadar silsile şu şekilde verilmektedir;

- Hz. Ali
- Çehâr-yâr-ı güzîn
- Hasan-ı Basrî
- Habîb-i Acemî
- Dâvud-ı Tâî
- Marûf-ı Kerhî
- Sırr-ı Sakatî
- Cüneyd-i Bağdâdî⁵¹
- Mümşad Dîneverî
- Muhammed Kürevî (Dîneverî)

⁵⁰ Vahyî mahlaslı şairler için bkz. Taş, Hakan (2004). *Vahyî Divanı ve İncelemesi*. C. 1-2. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010.; Türk Dünyası Edebiyatçılar Ansiklopedisi, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, cilt.8, s.490-

491, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, *Vahyî*, <http://teis.yesevi.edu.tr/arama> Erişim Tarihi: 27.04.2022

⁵¹ Buraya kadar olan silsile, silsilesi Hz. Ali'ye ulaşan pek çok tarikatla aynıdır.

- Kadı Vahyeddin
- Ömer Bekrî
- Ebu'l-Necip Sühreverdi
- Kutbeddin Ebherî
- Rükneddin Necâşî
- Şahabeddin Tebrîzî
- Seyyid Cemâl (*Şîrâzî*)
- Zâhid İbrâhim Geylânî⁵²
- Halvetî Muhammed Âhî
- 'Amm-ı Halvetî
- Ahi Mirim
- Yahya Şîrvânî
- Sadreddin Hıyâmî
- Şeyh İzzeddin
- Seyyid Muhammed-i Pîr (Erzincânî)

Silsilede, Yahyâ Şîrvânî ve Şeyh İzzeddîn'in sıralamasında bir hata yapıldığı görülmektedir. Burada silsile şu şekilde olmalıydı; “Şeyh İzzeddin, Sadreddin Hıyâmî, Yahyâ Şîrvânî”. Elimizde bulunan tek nüshanın müellif hattı mı yoksa müstensih tarafından mı yazıldığı hakkında bir bilgi olmadığı için bu hatanın kaynağının da kim olduğuna dair da bir sonuca ulaşamamaktadır. Silsilenin devamında ise; Sünbüliyye tarikatının silsilesinden bahsedilmektedir;

- Çelebi Aksarâyî (Cemâl-i Halvetî)
- Sünbül Sinan, Yakup (Germiyânî)
- Şeyh Hasan (Yemenî)
- Adlî
- Seyyid Mehmed Eyyûbî
- Kerîmüddin
- Alaeddin
- Hasan Nûrî
- **Vahyî**

Silsilede Çelebi Aksarayî'den sonra zikredilen isimlerin en az 2 en fazla 15 beyit olmak üzere medhiyelerine de yer verilmiş. Şair en fazla medhi babası Hasan Nûri Efendi'ye yazmıştır. Babası Hasan Nûri Efendi'ye medhinden sonra Allah'ın yardımı ile güzel bir silsile-nâme kaleme aldığını, bu şan ile izzetin kendisine yettiğini söyler ve bu tarikata girmeyi kendisine nasip ettiği için Allah'a hamd eder;

*Kıla cürm ü günâhımı mağfûr
İde 'ayb u kusûrımı mestûr* (b. 144)

*Ey Hüdâ-yı Kerîm-i zî'l-ihsân
Cürm bahşâ-yı mücrimâ-yı cihân* (b. 145)

*Mefhâr-ı ins ü cân hürmetine
Zîkr olan kâmilân hürmetine* (b. 146)

*Vahyî-i rû-siyâha rahmet kıl
Luţf idüp mazhar-ı 'inâyât kıl* (b. 147)

beyitleri ile dua bölümüne geçer ve manzumesini sonlandırır.

Dil ve Üslup

Vahyî Efendi, “Silsile-nâme-i Sünbüliyye Eş-Şeyh Muhammed Vahyî u Kıddise Sırrıhu” adlı mesnevisini neden yazdığını açıklarken nasıl bir üslup kullanacağından da bahseder. Silsile-nâmesini yazarken zahmetsiz, sade bir üslupla; açık, temiz bir manzume meydana getireceğini şöyle aktarmaktadır;

*Bî-tekellûf edâ-yı sâde ile
Nazm-ı pâkize küşâde ile* (b. 8)

*İhtîşâr üzre eyleyüp terkîm
İdeyim cümlesin saña tefhîm* (b. 9)

Manzûmesinin üslubunda sadeliği tercih ettiğini söyleyen Vahyî'nin, dili için de aynı sadeliği kullandığını söyleyemez çünkü Arapça ve Farsça kelimelere sık sık başvurmuş, hatta üçlü, dörtlü terkiplere de yer vermiştir;

*Aldı andan o zîb-i kıble-i dîn
Çârum-ı çâr-yâr-ı imâm-ı güzîn* (b. 46)

*İrdi Ya'kûb Sünbül'e ey cân
Oldı Yusûf-veş ahsen-i ihvân* (b. 76)

*Mazhar-ı sırr-ı pâk-i Muştafavî
'Âşık-ı sine-çâk-ı Muştafavî* (b. 84)

Ancak metnin geneline bakıldığı zaman, 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin genel özellikleri de dikkate alınırsa bu özelliğin aşırı düzeyde olmadığı, ifadelerin anlaşılır ve halkın anlayabileceği bir seviyede olduğunu söylenebilir.

*Didi vardum Resûl hazretine
Dâhil oldum huzûr-ı 'izzetine* (b. 12)

*Şoñra üç kere ben zîkr itdüm
Baña emr itdigi yola gıtdüm* (b. 35)

*Gerçi Sünbül dinildi dillerde
Buldi yer ihtirâm ile serde* (b. 71)

*Ben kim olam ki bu a'dâda girem
O selâţîniñ irdigüne irem* (b. 134)

Mesnevîde zaman zaman ifadeyi ağırlaştırılan üç dört kelimeden müteşekkil Farsça terkiplere de rastlanmaktadır;

*Şeyh 'alî nejdâ-ı 'arş-ı cenâb
Vâkıf-ı müşkilât-ı çâr-kitâb* (b. 80)

*Mâ'il-i kenz-i zevk-i vicdânı
Vâşıl-ı sırr-ı 'aşk-ı Rabbânî* (b. 81)

Bunun yanında Vahyî'nin yalın bir üslup kullandığı söylenebilir. Edebî sanatlara fazla başvurmayan Vahyî Efendi, edebî sanatlardan teşbih, nida, telmih gibi kullanımı nispeten basit olanları tercih etmiştir;

⁵² Burada silsile ikiye ayrılır. Bundan sonra Şeyh Ahi Muhammed ile Halvetiyye Tarikati devam edip, Şeyh Safiyyüddin Erdebilî ile Erdebiliyye tarikati ortaya çıkacaktır.

Nidâ

*Ey hâme-i müşğîn evşâf-ârâ
Meşşâta-ı 'itr-sây-ı bîkr-i ma'nâ*

(b. 1)

*İki 'âlemde eyle yâ Fettâh
Çâr-bâlîş-i nişîn fevz u felâh*

(b. 152)

Tenâsüp

*Vahyî-i ribka-rana peyrevlik idüp
Kıl silsile-i nâme-i şüyûhî imlâ*

(b.2)

Teşbih

*Dâmen-i melce-i sa'âdetdür
Dergehi menba'-ı kerâmetdür*

(b.106)

İktibas

*Didi kıpmaz kıyâmet ol agâh
Dir-iken yirde bir kişi Allah (b. 42)*

İhâm-ı Tenâsüp

*İrdi Ya'kûb sünbüle ey cân
Oldı Yusûf-veş ahsen-i ihvân*

(b. 76)

Telmih

*İrdi Ya'kûb sünbüle ey cân
Oldı Yusûf-veş ahsen-i ihvân*

(b. 76)

*Oldı kalbi 'azîz-i Mısr-ı şafâ
Cân-ı metâında buldı vefâ(b. 77)*

İstiâre

*İrdi Seyyid Cemâl'e andan bil
Noқта-ı şekki levh-i dilden bil*

(b. 61)

Sonuç

Silsile-nâmelerin, Türkiye ve dünya kütüphanelerinde Türkçe manzum, mensur, tomar, şecere, madalyon, resimli veya sadece isimlerden oluşan pek çok örneğine ulaşılmıştır. Bunların birçoğu tarikat silsilesiyken bazıları da peygamber, hattat, halife, padişah silsile-nâmelerini ihtiva etmektedir. Dolayısıyla ne kadar tarikat ve onlardan ayrılan ne kadar kol varsa veya icazet-nâmeye dayanan ilim, sanat dalları veya başka alanlar varsa bir o kadar da manzum veya mensur silsile-nâme olabileceği görülmüştür. Bu durum da manzum silsile-nâmelerin Türk edebiyatındaki yerinin önemi hakkında bilgi vermektedir.

Çalışmada, Muhammed Vahyî'nin Sünbüliyye tarikatının silsilesini verdiği manzum silsile-nâme mesnevisi, ilk defa ilim âlemine tanıtılmış olup silsile-nâme ve yazarı Muhammed Vahyî ile ilgili daha önce aktarılmış eksik bilgiler tamamlanmıştır. Vahyî'nin silsile-nâmesinin şimdiye kadar tespit edilmiş manzum Sünbüliyye silsile-nâmeleri içinde, Hz. Muhammed'den başlayarak şairin kendisine kadar gelen isimleri bünyesinde barındırması bakımından en hacimli ve kapsamlı Sünbüliyye silsile-nâmesi olduğu görülmüştür. Arapça-Farsça kelimelerle dolu ağır bir dil

kullanmasına karşı üslûbunun sade olması metnin anlaşılabilirliğini kolaylaştırmıştır. Yer yer kalıp hatası ve aruz kusurları bulunan eserde edebî sanatlarla da çok başvurulmadığı tespit edilmiştir. Eserin mevcut tek bir nüshası bulunduğu ve yapılan araştırmalar sonucu ikinci bir nüshasına ulaşılamadığı için elde bulunan tek nüshanın müellif mi yoksa müstensih hattı mı olduğu tespit edilememiştir.

Bu çalışma ile manzum silsile-nâmeler üzerine dikkat çekilmeye çalışılmış olup silsile-nâmeler üzerinde yapılacak olan geniş çaplı çalışmalarla bu bilgilerin daha da genişletilip çalışmada da sunulan tarikat şeyhlerinin isimlerinde, eğitim bilgilerinde, halifeleri ve faaliyetleri gibi verilen bazı bilgilerde de düzeltmeler, değiştirmeler veya eklemeye çıkarmalar yapılabileceği görülmüştür.

Metin**Silsile-nâme-i Sünbüliyye Eş-Şeyh Muhammed Vahyî
Kuddise Sırrıhu****Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün
(Fâilâtün) (Fa'lün)**

1. Ey hâme-i müşğîn evşâf-ârâ
Meşşâta-ı 'itr-sây-ı bîkr-i ma'nâ⁵³
2. Vahyî-i ribka-râa peyrevlik idüp
Kıl silsile-i nâme-i şüyûhî imlâ⁵⁴
3. Diñle ey tâlib-i tarîkat olan
Kârı ehl-i tarîke ragbet olan
4. Nerede zâhir oldı ehl-i tarîk
Saña aşlından ideyim taħkîk
5. Hılvatî dinilen ferîk-i celîl
Kandan eyler tarîkini taħşîl
6. İbtidâsından eyleyem taħrîr
İstimâ' eyleyenler ola habîr
7. Kim kimiñ şeyhidür beyân ideyim
Nicedür silsile 'ayân ideyim
8. Bî-tekellüf edâ-yı sâde ile
Nazm-ı pâkize-i küşâde ile
9. İhtîşâr üzre eyleyüp terķim
İdeyim cümlesin saña tefhîm
10. Oldı naql-ı şahîhile menkûl
Kı rivâyet buyurdu zevc-i Betûl
11. Hâzret-i Murtażâ 'Alî-i velî
Şâhib-i 'ilm u hîlm u kâdr-i celî

⁵³ Bu beyitte vezin kusuru bulunmaktadır.

⁵⁴ Bu beyitte vezin kusuru bulunmaktadır.

12. Didi vardum Resûl hazretine
Dâhil oldum hużûr-ı 'izzetine
13. Didim ey kıble-gâh-ı ehl-i yakîn
Mefhâr-ı enbiyâ Habîb-i güzîn
14. Kıl delâlet beni o şeh-râha
K'ola peyveste vuşlatu'llâha
15. Tarîk-i Hakk'ıñ akrebi ola ol
Sâlik olan vişâle hoş bula yol
16. Hakk katında dañi mufazzal ola
Hem sülûki 'ibâda eshel ola
17. Müstakîm ola ol tarîk-i vişâl
Olmaya i'vicâca anda mecâl
18. Didi baña o kârı mültezem ol
Ki ben anıñla Hakk'a buldım yol
19. Didüm ey cânlar yolında fedâ
Ol nedür anı kıl ifâde baña
20. Didi zıkr-i Hudâ'ya meşğûl ol
Bezm-i vaşla anıñla mevşûl ol
21. Didüm oldı bu kâr cümle enâm
Bula meşğûldür havâşş u 'avâm
22. Didi çopmaz kıyâmet ol agâh
Dir-iken yirde bir kişi Allâh
23. Zıkr-i Hakk'un fazîletin derk it
Böyledür i'tikâdını berk it
24. Didüm ey hâk-i pâyi kuhl-i melek
Hakk'ı zıkr eylemek ne güne gerek
25. Didi âdâbın ideyim tefhîm
Vech-i hâşş üzre ideyim ta'lîm
26. Yum gözün gûş-ı cânı bâz eyle
Hâb-ı gafletden ihtirâz eyle
27. Mâsivâyı gönülden it ihrâc
Hubb-ı mevlâyı kalbe eyle sirâc
28. Kıl münevver derûn u bîrûnıñ
Zıkr ü fikr-ile Rabb-i Bî-çûn'ıñ
29. Evvel üç kez ben ideyim tevhid
Sen sükût idüp eyle zevk-i şinid
30. Şoñra üç kerre sen de et zıkrı
Ben sükût idüp ideyim fikri
31. Deyüp ol şâh-ı iştifâ hil'at
İtdi zıkr-i hüddâ-yı zî'l-'azamet
32. Başladı nefis ile yemîninden
Zıkr-i Hakk'a o vech ü hulki hasen
33. İtdi iâbâtle yesârına çarb⁵⁵
Yol budur nefis ile iderseñ harb
34. Didi üç defa pes Resûllullâh
Cehr-ile lâ ilâhe illallâh
35. Ben huşû'yla diñledüm anı
Kalbime tıldı feyz-i Rabbânî
36. Şoñra üç kerre ben zıkr itdüm
Baña emr itdigi yola gitdüm
37. Hazret-i Muştafâ sa'âdetle
Göz yumup diñledi şadâkatle
38. Pes baña rıfık-ile hişâb itdi
Beni luţfiyla kâm-yâb itdi
39. Didi tevhidde budur âdâb
Böyle zıkrıyla fetğ olur ebvâb
40. Nice itdümse ben saña tefhîm
Cebra'il eyledi baña tefhîm
41. Böyle vahy oldı Rabb-i 'izzetden
Böyle teblîğ olındı Hazret'den
- Velehu**
42. Didiler râviyân-ı şıdk-âsâr
Oldı bu zıkr-içün enâma şe'âr
43. Oldı her lahzâ bir terakkî ol
Buldı bezm-i vişâl-i Hakk'ı ol
44. Pes bu vech üzre olunan tevhid
Bize oldı 'aşa-yı Rabb-i mecîd
45. Vahy-i Hakk'dur getürdi Cebra'il
Hazret-i Muştafâ'ya bâ-tebcil
46. Aldı andan o zîb-i kıble-i dîn
Çârüm-ı çâr-yâr-ı imâm-ı güzîn⁵⁶
47. İtdi telkîn o da sa'âdetle
Hasan-ı Başrı'ye kerâmetle⁵⁷
48. Andan aldı **Habîb'**den **'Acemî**
Ehl-i zıkr habîb-i muhteremi

⁵⁵ Bu mısradaki vezin kusuru bulunmaktadır.⁵⁶ Bu mısradaki vezin kusuru bulunmaktadır.⁵⁷ Bu mısradaki vezin kusuru bulunmaktadır.

49. Geldi **Dâvûd-ı Tâî'**ye andan
Kıpdı bu toba ol da meydândan
50. Oldı **Ma'rûf-ı Kerhî** aña qarîn⁵⁸
Gördi ol pîrden o da âyîn
51. Oldı mesûb aña **Sırr-ı Sakatî**⁵⁹
Himmat et zâbta zıkr olan nemaçı
52. Andan irişdi pes **Cüneyd'**e kelâm
Seyyidü'l-Tâî'fe dinür aña nâm
53. Oldı **Mümşâd** ya'ni **Dineverî**
Ol 'azîz-i güzînden nazârî⁶⁰
54. İrdi aña **Muhammed Kürevî**
İçdi bu câmdan o da dürdî
55. Aldı andan da **Kaçı Vahye'd-dîn**
Oldı pes muktedâ-yı ehl-i yakîn
56. **'Ömer Bekrî** daği irdi aña
Gûş tut ideyim beyân saña
57. **Sühreverdî Ebû'l-Necîb** o hümâm
İtdi **Bekrî**'ye intisâb tamâm
- Velehu**
58. Sühreverdî'den aldı **Kuţbu'd-dîn**
Ki o dur **Ebherî**-yi bâ-kümmelîn
59. O da bir zât eyledi telkîn
Ki **Necâşî**'dür ol **Rükne'd-dîn**
60. Aña oldı mürîd kıl ta'yîn
Şeyh Tebrîzî-yi Şahâbe'd-dîn
61. İrdi **Seyyid Cemâl'**e andan bil
Nokta-ı şekkî levh-i dilden bil
62. Geldi **Geylânî Zâhid-i İbrâhim**
İtdi **Seyyid Cemâl'** aña ta'fîm
63. Aña mensûb olan 'azîze daği
Dinilür **Halvetî Muhammed Âhî**
64. **'Amm-ı Halvetî**'dür andan alan⁶¹
Kendini ka'r-ı bahr-i 'aşka şalan
65. Halvetî **Mîrim** aldı andan hem
Tutdı habl-ı metîni ol muhkem
66. **Şeyh Yahyâ** idindi pîrânî
Seyyid-i pâk-ı aşı-ı **Şirvânî**

67. Aña irişdi **Şeyh Şadre'd-dîn**
Ya'ni **Hıyâmî**-i haqîkat bîn⁶²
68. Aldı andan **Şeyh 'İzze'd-dîn**
Oldı 'izzetle ol 'azîze qarîn
- Velehu**
69. İrişüp **Seyyide Muhammed-i Pîr**
Oldı tekmlîline aniñ tedbîr
70. **Çelebi Akşarâyî** itdi zuhûr⁶³
Oldı tedbîr-i pîr ile ma'mûr
71. İrdi aña emânet-i kübrâ
Oldı rûz-ı kerâmet-i 'uzmâ
72. Şâfi-i 'ilm ü 'amelde 'âlfîdür
Mağlaş-ı pâki de **Cemâlî**'dür
73. Sırrı **Sünbül Sinân'**a uçdı o da
Câm-ı meşâmına bûy saçdı o da⁶⁴
74. Gerçi Sünbül dinildi dillerde
Buldi yer ihtirâm ile serde
75. Lîk ol verd-i bâğ-ı vahdetdür
Zîver-i gülşen-i haqîkatdür
76. İrdi **Ya'kûb** sünbüle ey cân
Oldı **Yûsuf**-veş ahsen-i ihvân
77. Oldı qalbi 'azîz-i Mısr-ı şafâ
Cân-ı meşâmında buldı vefâ⁶⁵
78. Cem' olup anda 'ilimle 'irfân
Oldı taqvâda fâ'îku'l-akrân
79. Der-'akab irdi aña **Şeyh Hasan**
Kim odur qavl u fi'li müstahsen
80. Şeyh-i 'âlfî-nejâd-ı 'arş-ı cenâb
Vâkıf-ı müşkilât-ı çâr-kitâb
81. Mâ'il-i kenz-i zevk-i vicdânı
Vâşıl-ı sırr-ı 'aşk-ı Rabbânî
82. Aña da irdi **Hazret-i 'Adlî**
Tutdı dünyâyı şöret-i 'adlî
83. Budur üstâd küll-i tarîkatde
Pîşvâ-yı sübül-i haqîkatde⁶⁶

⁵⁸ Bu mısradâ vezin kusuru bulunmaktadı.

⁵⁹ Bu mısradâ vezin kusuru bulunmaktadı.

⁶⁰ Bu mısradâ vezin kusuru bulunmaktadı.

⁶¹ Bu mısradâ vezin kusuru bulunmaktadı.

⁶² Bu mısradâ vezin kusuru bulunmaktadı.

⁶³ Bu mısradâ vezin kusuru bulunmaktadı.

⁶⁴ Bu mısradâ vezin kusuru bulunmaktadı.

⁶⁵ Bu mısradâ vezin kusuru bulunmaktadı.

⁶⁶ Bu beyitte vezin kusuru bulunmaktadı.

84. Mazhar-ı sırr-ı pâk-i Muştafavî
‘Âşık-ı sîne-çâk-i Muştafavî
85. İrdi pes luţf-ı Hakk’la cüddemize
Diyeyim kimdür ol ‘azîz size
86. **Şeyh Seyyid Muhammed Eyyûbî**
Diyü yâd oldı nâm-ı merğûbı
- Velehu**
87. Bu iki şeyhe intisâb idüp ol
Açdı per boldı evc-i vuşlata yol
88. İkisinden sülûk idüp muhkem
İtdi kesb-i kemâle şarf-ı himem
89. Tekye-i ‘aşk içinde pîr oldı
Şîr-i feyz-i Hüdâ’ya sır oldı
90. Bu durur mazhar-ı cemâl u celâl
Bu durur mecma’-ı şişâl u kemâl
91. ‘İlm-i zâhirde efdal-ı fuzalâ
‘İlm-i bâtında â’ref-i ‘urefâ
92. İki ‘ilm aña nisbetle şinîd
İki baħr oldı şân siyâh u sefid
93. Yokdur evşâfına nihâyet anıñ
Revişi hûbdur be-ğâyet anıñ
94. İdelüm biz yine kelâmı beyân
Ya’ni mâ nahnü fih ‘atf-ı ‘inân
95. Câ-nişîn olan o sultânunı
Oldı hemşîre-zâdesi anıñ
96. Didiler ismine **Kerîmü’ d-dîn**
Tengdür vaşfına zemân u zemîn
97. Hülkı fikrinde halk vâlih olur⁶⁷
Merd olan hâline müşâbih olur
98. Anı esrâra cümle vâşıl bil
Şübhesiz kâmil ibn kâmil bil
- Velehu**
99. Olsa her hâli nola müstahsen
Bu durur necl-i pâk-i **Şeyh Hasan**
100. Geldi soñra anıñ birâderine
Kondı devlet o serveriñ yirine
101. Nâmıdur **Hazret-i ‘Alâe’ d-dîn**
Faħr-i Âl-i Resûl şeyh-i güzîn
102. Bu iki pîrden alup nefesi⁶⁸
Buldı şûret merâm u mültemesi
103. Kıldı anı ‘uyûbdan hâli
Himmet idüp birâder u hâli
104. Rehber-i reh-revân-ı ‘aşk oldı
Server-i serverân-ı ‘aşk oldı
105. Bu durur kuţb-ı halka-ı irşâd
Bu durur muķtedâ-yı ehl-i reşâd
106. Dâmen-i melce-i sa’âdetdür
Dergehi menba’-ı kerâmetdür
107. Her ‘amelde ri’âyet-i âdâb
Oldı fazlı kitâbına bir bâb
- Velehu**
108. Görmedi mişlini edebde kişi
Maħz-ı âdâb idi anıñ revîşi
109. Dir idi remz ile o sidde cenâb
Turuķu’l-Hakkı küllihâ âdâb
110. Geçirüp ‘ömrünü ‘ibâdet ile
Şavmla erba’în u hâlvet ile⁶⁹
111. Cismini iltizâm-ı zıkr-i Hüdâ
Nûra ğark itmiş-idi ser-tâ-pâ
112. Himmetin eyledi Hakîm-i celîl
Zahm-ı noķşâna merhem-i tekmîl
113. **Şeyh Seyyid Muhammed** u aħaveyn
Kıldı üçler gibi bu ‘âlemi zeyn
114. Bu üçünden alup du’â vü nazâr
Vâlid-i mâcide irişdi ğaber
115. **Şeyh Seyyid Hasan** ki **Nûr’**dür
Dillerün mâye-i serveridür
116. Gülşen-i feyz-i Aħmedî’dür ol
Kenz-i halk-ı Muhammedî’dür ol
117. Terk [ü] tecrîd mülkiniñ şâhı
Zühd ü taķvâ sipihrinün mâhı
118. Olmadı bir nefes budur me’mûl
Ħubb-ı dünyâ vü câhile meşğûl
119. Aħsen-i vaşf u ekrem-i aħlâķ
Aña oldı ‘aţıyye-i Ħallâķ
120. İtmedi bâĝ-ı ħalbine yek-pâr
Tünd-bâd-ı riyâ vü süm’a-güzâr

⁶⁷ Bu mısradâ vezin kusuru bulunmaktadı.⁶⁸ Bu mısradâ vezin kusuru bulunmaktadı.⁶⁹ Bu mısradâ vezin kusuru bulunmaktadı.

121. Oldı zîb-i şaḥîfe emeli
Bezî ü cûd ‘aṭṭâ-yı mâ-ḥaşalı
122. Geçirüp haẓm-ı nefis-ile meh ü sâl
İtmedi her giz o iddi’â-ı kemâl⁷⁰
123. Vaşfınıñ biñde birini itsem yâd⁷¹
Olmaya aña tâb-ı kîlk u midâd
124. Lîk gülzâr-ı vaşfına giremem
Medḥiniñ ya’ni ḥükmini virememe
125. Gülşen-i medḥine girersem eger
Güline zîb u fer virirsem eger
126. Korkarum eylesünler anda ḥîrâm
İde bûy-ı tefâḥür-i istişmâm⁷²
127. Budur evveli olma nesîm-âsâ
Rıfık-ile nâzûk-âne gonca-güşa
128. Gûş idüp bu kelâm-ı muḥtaşarı
‘Arif olanlar añlaya ḥaberi
- Velehu**
129. Katrede bahre çûn delâlet olur
Berg-i gül gülşene işâret olur
130. Pes bu miqdârı eyledüm iş’âr
K’ola taḥdîs-i ni’met-i cebbâr
131. İtdi bu kemteri o merd-i güzîn
Bende-i dergeh-i ‘Alâe’d-dîn
132. İki şarf-ı himmet itdi baña
Bezî-i naḥd-i i’ânet itdi baña
133. Her birinden alup nice nazarı
Eyledüm kesb-i feyz-i mâ-ḥazarı
134. Ben kim olam ki bu a’dâda girem
Selâṭiniñ irdigüne irem
135. Kanda ben kanda iddi’â-yı kemâl
Kanda ben kanda bâb-ı bezm-i vişâl
136. Kıldı yâri velî inâyet-i Ḥaḥḥ
Dest-gîrem olup hidâyet-i Ḥaḥḥ
137. Cümleyle i’tikâd-ı yek itdim
Kendimi yollarında ḥâk itdim
- Velehu**
138. İtdi tevfiḳ-i Ḥüdâ çü refîḳ⁷³
Silsile-nâme eyledüm tenmîḳ

139. Baña besdür bu ‘izzetiyle bu şân
Ki olam vaşf-ḥân-ı pâk-i dilân
140. Cümleñ vaşfını beyân itdüm
Nâmını zîver-i zebân itdüm
141. Ḥazret-i zü’l-celâle ḥamd u şenâ
Kıldı rûzî bu intisâbî baña
142. Bunlarıñ zikri maḥz-ı raḥmetdür
Fikr-i sermâye-i sa’âdetdür
143. Budur ümîdüm ol Ḥüdâ-yı Kerîm
Bu sebepten idüp ‘aṭâ-yı ‘amîm
144. Kıla cürm ü günâhımı maḡfûr
İde ‘ayb u kuşûrımı mestûr
145. Ey Ḥüdâ-yı Kerîm-i zi’l-iḥsân
Cürm baḡşâ-yı mücrimâ-yı cihân
146. Meḡhar-ı ins ü cân ḥürmetine
Zikr olan kâmilân ḥürmetine
- Velehu**
147. **Vaḥyî**-i rû-siyâha raḥmet kıl⁷⁴
Luṭf idüp maḡhar-ı ‘inâyet kıl
148. Deşt-i ḥayretde kaldı zâr u ḥazîn
Bulmayup rehber ü refîḳ u mu’în
149. Luṭf u iḥsânıñ idüp aña refîḳ
Faḫrîni eyleye pişvâ-yı ṭarîḳ⁷⁵
150. Nefs-i bî-intibâhın ıslâḥ it
Cümle müşkilâtın îzâḥ it
151. Maḥz-ı faẓluñla eyleyüp imdâd
Şâh-râh-ı vişâle kıl irşâd
152. İki ‘âlemde eyle yâ Fettâḥ
Çâr-bâliş-nişîn fevz u felâḥ

Kaynaklar

- Aşkar, M. (1999). Bir Türk Tarikatı Olarak Halvetiyye'nin Tarihî Gelişimi ve Halvetiyye Silsilesinin Tahlili, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. XXIX.
- Ceyhan, S. (2018). Halvetiyye. S. Ceyhan (Ed.), *Türkiye'de Tarıkatlar: Tarih ve Kültür* (s. 695-780). Ankara: İSAM Yay.
- Devlilioğlu, F. (2010). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Donuk, S. (2020). Türk Edebiyatında Silsilenâme ve Seyyid Ahmed Cezbî'nin Câmi'u's Silsile Adlı Silsilenâmesi. *Journal of Turkish Language and Literature*, 6(1), 17-36.
- Kanar, M. (2019). *Farsça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: SAY.

⁷⁰ Bu mısradaki vezin kusuru bulunmaktadır.

⁷¹ Bu mısradaki vezin kusuru bulunmaktadır.

⁷² Bu mısradaki vezin kusuru bulunmaktadır.

⁷³ Bu mısradaki vezin kusuru bulunmaktadır.

⁷⁴ Bu mısradaki vezin kusuru bulunmaktadır.

⁷⁵ Bu mısradaki vezin kusuru bulunmaktadır.

- Kiremitçi, F. (2015). Nakşî Sâdâtının Manzum Menâkıb ve Şemâili: Mustafa Fevzi Efendi'nin "Hilye-i Sâdât" Adlı Mesnevisi. *Turkish Studies*, 10(16), 876-896.
- Özköse, K. (2015). *Tasavvuf El Kitabı*. Ankara: Grafiker.
- Sukan, M. (2005). *Seyyid Mehmed Vahyî Divânı'nın Bilimsel Yayını ile Eserin Şekil ve Muhteva Bakımından İncelenilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taş, H. (2004). *Vahyî Divânı ve İncelemesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Tosun, N. (2022) TDV İslâm Ansiklopedisi. Retrieved from <https://islamansiklopedisi.org.tr/silsile>
- Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, "Vahyî", Retrieved from <http://teis.yesevi.edu.tr/arama>, 27.04.2022
- Usta, M. (2006). *Tabibzâde Mehmed Şükrî Efendi ve Silsile-nâme-i Sûfiyye İsimli Eseri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Velikahyaoğlu, D. N. (1999). *Sünbülüyye Tarikatı ve Koca Mustafa Paşa Külliyesi*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Yayla, H. *Tasavvuf VE Ötesi: Mezhepler ve Tarikatlar*. Ankara: Tarcan Matbaası.
- Yılmaz, H. K. (2020). *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: ENSAR.
- Yılmaz, N. (2007). *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf; Sûfiler, Devlet ve Ulemâ*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı.
- Yılmaz, Ö. (2017). *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*. Ankara: Akçağ.
- Yücel, A. (2021). *Hadis TARİHİ*. İstanbul: İFAV.